

Конкурентноспособност на химическата промишленост на ЕС

1. Обобщение

Европейската химическа индустрия е от основно значение за икономическото развитие и благосъстояние, за осигуряването на съвременни продукти и материали и на технически решения в почти всички сектори на икономиката. С работна сила от 1,2 милиона и продажби на стойност € 527 милиарда (2013), това е един от най-големите промишлени сектори и важен източник на пряка и непряка заетост в много региони на Европейския съюз. Традиционно Европа е лидер в производството на химикали - както се вижда от последователния рекорден излишък на износа, който достигна рекордните 49 милиарда евро за 2013 г.

Въпреки очевидната сила на индустрията, настоящата ситуация дава повод за безпокойство. Химическият сектор бе силно засегнат от глобалната рецесия през 2008-09 г. и след бърз цикличен обрат производството расте по-бавно от търсенето в световен мащаб след 2011 г. Според данни на Евростат секторът остава 7% под нивата от преди кризата.

Също така по отношение на инвестициите сме свидетели на една тревожна тенденция. От триполюсен свят за производство на химикали в света през 1990 г., в момента се намираме в многополюсен свят на производство на химикали, в който регионите се състезават за инвестиции. Като признават стратегическото значение на химическата промишленост, Китай, Близкия Изток и Индия направиха успешни усилия за изграждане на големи и все по-сложни производствени мощности.

По-специално поради своите енергийни и суровинни предимства или пазарен растеж, страните в Азия, Близкия изток и отскоро САЩ привличат много големи инвестиции. В резултат делът на ЕС в световното производство на химикали намалява в няколко сегмента. В по-дълъг времеви хоризонт делът от световното производство и износ на ЕС е намалял значително, което предполага спад в конкурентоспособността. С една дума водеща позиция на Европа не може да се приема за даденост.

Oxford Economics проведе изследване по следните въпроси:

- Химическият сектор на ЕС спечели или загуби конкурентоспособност през последните 20 години? Кои подсектори са в основата на промените?
- Каква е количествената връзка между конкурентоспособността на отрасъла и неговите предполагаеми носители и кои от тях са най-важни?

Използвайки постоянен анализ на пазарния дял на химически износ, докладът на Oxford Economics потвърждава, че по-голямата част от намалението на износа на пазарния дял на ЕС през последните двадесет години се дължи на намаляващата конкурентоспособност, а не на бавно растящи пазарни дестинации. Ерозията на конкурентоспособността на износа се дължи основно

по-малка степен на полимерите.

2. Откъде идваме, накъде отиваме?

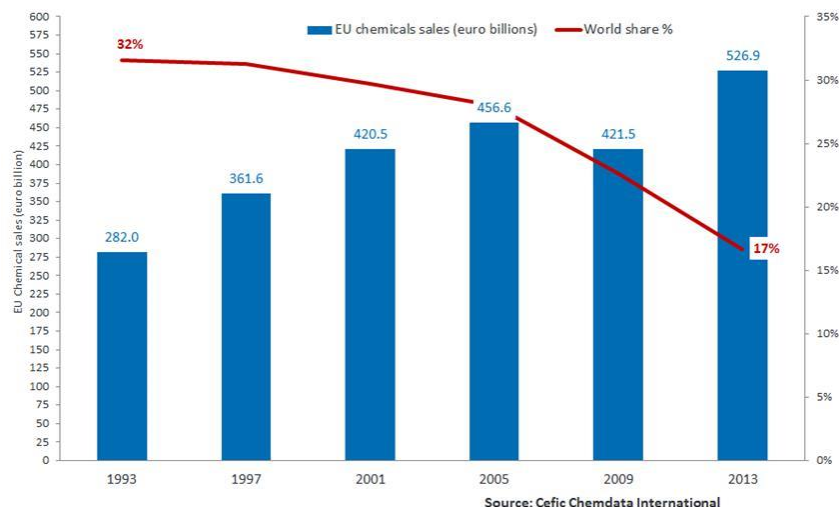
Сегашното състояние на нещата на пръв поглед изглежда много положително за европейската химическа индустрия. Химикалите следват развитието на БВП, а световният БВП се очаква да се утрои през следващите десетилетия:

World GDP = USD 49 Tn in 2010

World GDP = est USD 140 Tn in 2050

Пазарът на химикали и оттук световното производство се удвои в периода 2003-2013 г. и се очаква да продължи да нараства постоянно. Европа участва в този глобален растеж с постоянно растящи продажби на химикали в абсолютно изражение през последното десетилетие.

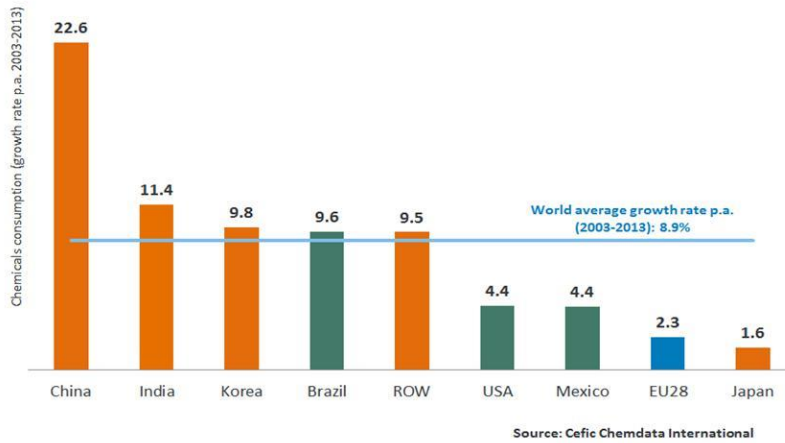
Химическото производство на ЕС също нараства постоянно

Въпреки това, както може да се види от графиката по-горе, поради по-силния относителен растеж в други части на света делът на ЕС от световните продажби е намалял значително през периода (от 32% през 1993 г. до 17% през 2013 г.).

Това е ефект на "разреждане", тенденция, която се очаква да продължи и в бъдеще. В следната графика можем да видим силен ръст на търсене на химикали в Китай, Индия и други развиващи се страни и нисък растеж в Европа и Северна Америка, където Европа продава повечето от своите химикали.

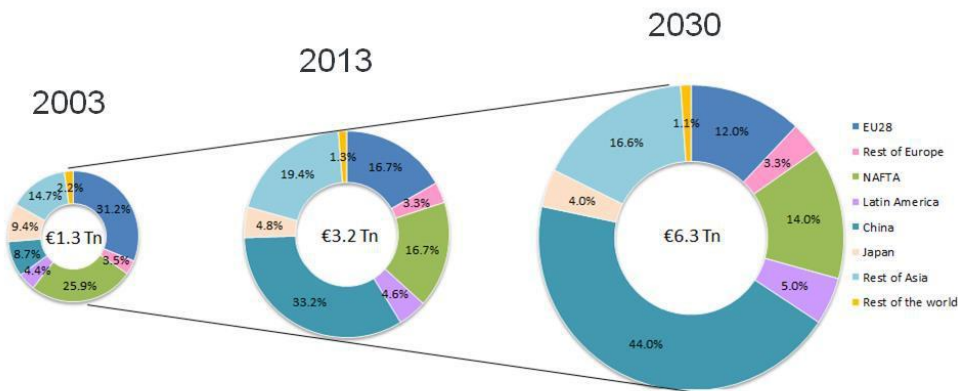
Есе се икономики

Общият ръст на търсенето и производството на химикали, както и по-бърз растеж в развиващите се региони е тенденция, която се очаква да продължи и в бъдеще:

И тази тенденция ще продължи

Global chemicals production in value (€ Trillion)

CAGR World 4.1 % (2013-2030)

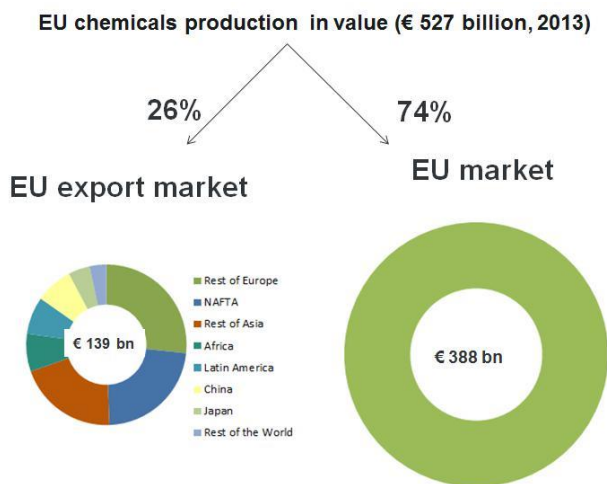
Растежът в Европа след рецесията остава нисък, което се дължи главно на зрели пазари и застаряването на населението. Ето защо за да участва активно в този глобален, разрастващ се пазар и се развива заедно с него, ЕС трябва да бъде регион - химически износител, следователно трябва да бъде по-конкурентен в сравнение с други световни региони. Също така на нисходящата тенденция на сектора като дял от БВП в Европа може да се противодейства само чрез повишаване на конкурентоспособността на външния износ на сектора и индустриални политики, които работят в тази насока. Затова Европейската химическа индустрия е пламенен поддръжник на усилията на ЕК по отношение на интернационализацията на европейските компании и на по-нататъшна либерализация на търговията, за предпочитане на многостранно равнище чрез СТО или чрез двустранни / регионални търговски споразумения, като например ТПР или ЕС-Япония.

лно и устойчиво конкурентно предимство в света, за да Следователно основният въпрос е дали спадът в глобален мащаб се дължи изцяло на ефекта "темпове на растеж" или ние също губим конкурентоспособност?

3. Важността на това химическото производство да бъде предназначено за износ

Европейската химическа промишленост е индустрия-износител, като една четвърт от продукцията се изнася извън ЕС. Нашата индустрия трябва да продължи да бъде конкурентна в глобален мащаб, да поддържа съществуващия капацитет и да расте в съответствие с търсенето в световен мащаб:

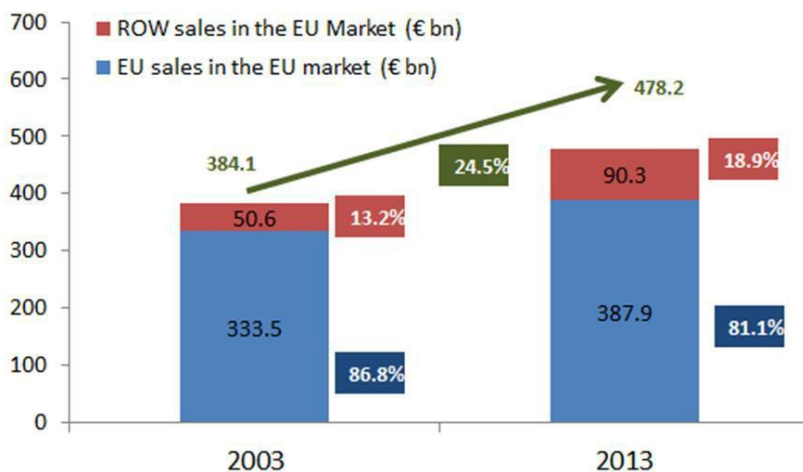
Една четвърт от химическата продукция на ЕС се продава извън ЕС

Source: Cefic Chemdata International 2014

Въпреки това ние също сме свидетели на тревожен спад във вътрешния пазарен дял през последните десет години - губим ли също така конкурентоспособност в нашите вътрешни пазари?

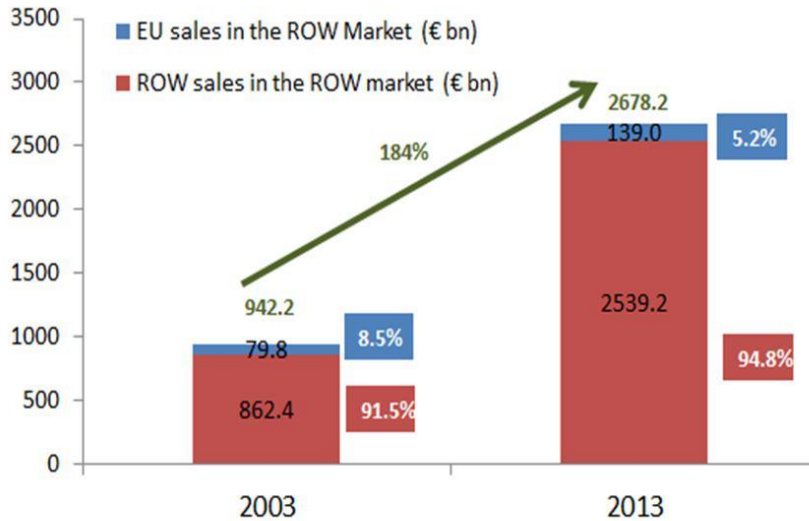
Химикалите произведени в Европа губят своя дял във вътрешния пазар на ЕС

Source: Cefic Chemdata International 2014

В допълнение ние го обичаме пазарен дял на останалите пазари:

Химикалите произведени в Европа губят пазарен дял на останалите пазари

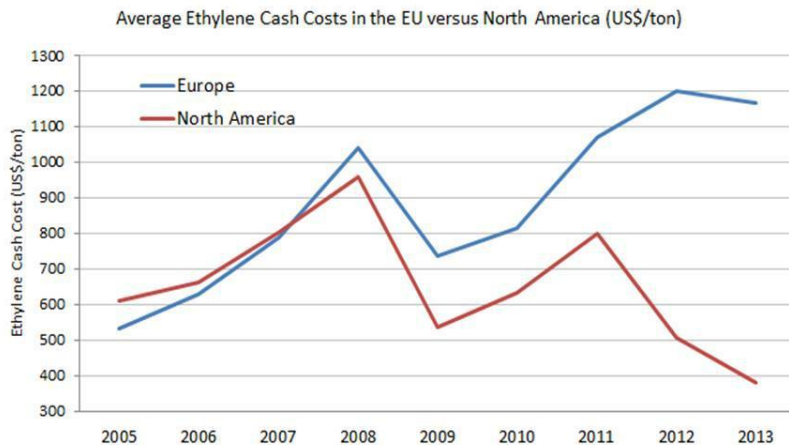

Source: Cefic Chemdata International 2014

Има няколко възможни причини за тази загуба в процентно отношение. Облагодетелствани цени на енергията и суровините са ясен фактор на конкурентоспособност. Бумът на шистовия газ в САЩ намали значително разходите за енергия и суровини. Ясен показател на тази ситуация са разходите за производство на етилен. Етиленът е веществото с най-висок обем в химическата промишленост в световен мащаб. То е в основата на производството на пластмаси, почистващи препарати и покрития, както и много други материали.

Производството на етилен в Европа е около три пъти по-скъпо, отколкото в САЩ (благодарение на бума на шистов газ) или в Близкия изток. Това повишава печалбите в чужбина и привлича милиарди долари в инвестиции, включително от европейски химически компании.

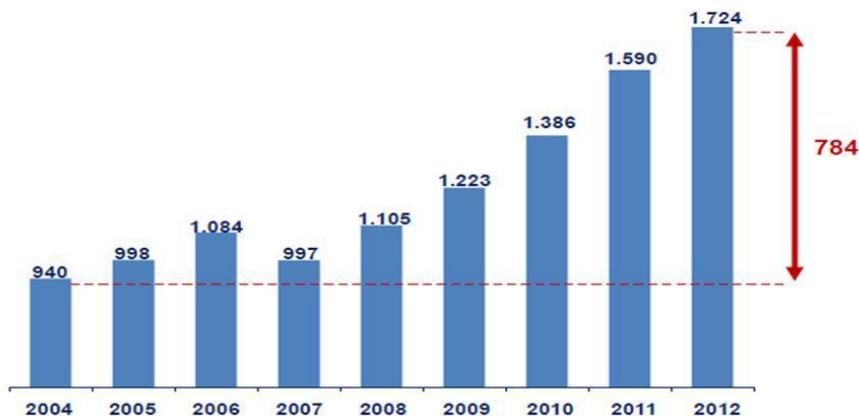
Влияние на шистовия газ: средни разходи за етилен в ЕС в сравнение със САЩ (US\$/ton)

Source: ICIS

компаниите, който засяга конкурентоспособността са прилагане на европейското законодателство в химическия сектор. Той отнема както персонал, така и капиталови ресурси от иновациите и производството и ги насочва към усилия за съответствие с нормативните изисквания.

Кумулативен брой на регулациите на ЕС в областта на ЗБУТ и околна среда (сбор от отменените)

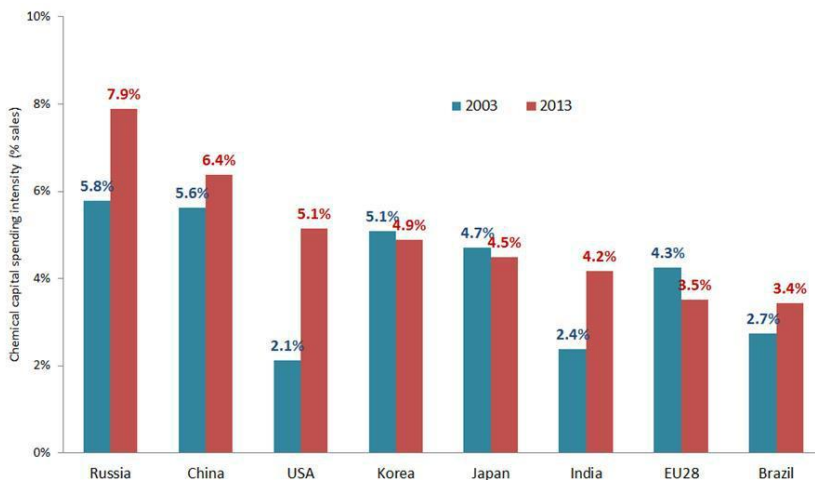

Source: EU, Directory of EU legislation in force (Chapter 15 – Environment, consumers and health protection)

Друг показател сочи загуба на пазарната привлекателност на производство е нивото на инвестиции. В рамките на ЕС виждаме спадащи нива на интензивност на капиталовите разходи в сравнение с други региони. Това е едновременно индикатор за загуба на привлекателност, както и двигател на бъдещата конкурентоспособност, повече инвестиции означават по-конкурентен регион и обратното.

Например има близо 200 химически инвестиционни проекти в САЩ на обща стойност почти \$ 130.00 милиарда, докато Китай остава основната цел за химически инвестиции.

Интензитет на капиталови разходи по регион

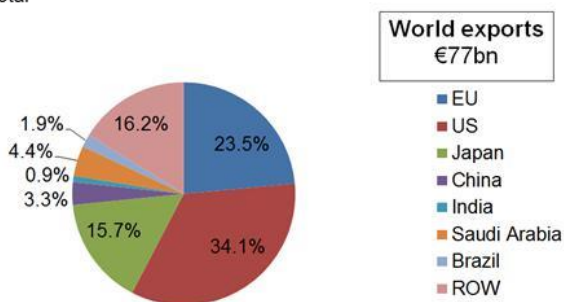
Source: Cefic Chemdata International 2014 and Cefic analysis

За да има системен подход за оценка на конкурентоспособността на Европа и държавите-членки на ЕС, на Cefic беше възложено от Oxford Economics да анализира конкурентоспособността на износа чрез използване на методология за постоянен пазарен дял. Използвайки анализа за постоянен пазарен дял на химическия износ на съвкупно и подсекторно ниво за ЕС и няколко други големи развити и развиващи се страни-производители на химикали, този доклад потвърждава, че по-голямата част от намалението на пазарния дял на износа наблюдавано през последните 20 години (включително това след финансовата криза от 2008-09г.) се дължи на намаляващата конкурентоспособност, а не на бавно нарастващите пазарни дестинации. Това означава, че ръстът на износа на ЕС не върви в крак със световния растеж, дори ако се коригират разликите в експортния продуктов микс и географско разпределение.

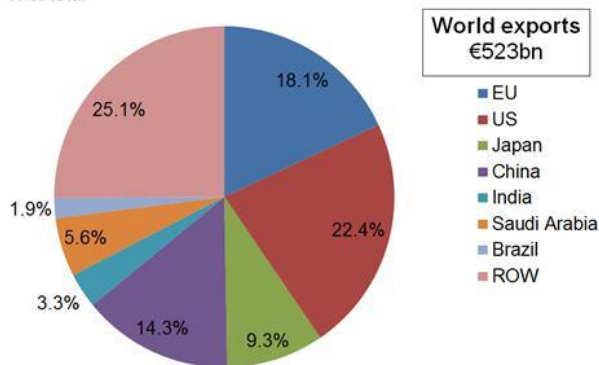
Растящ експортен пазар, намаляващ дял на износа за индустриалните региони

Chemical exports by country of origin, 1992
% of total

Source : Oxford Economics/UN Comtrade

Chemical exports by country of origin, 2012
% of total

Source : Oxford Economics/UN Comtrade

Според Oxford Economics има много възможни причини за този спад, включително високите цени на енергията, изоставане в иновациите, поскъпване, високи разходи за труд, както и регулаторните и данъчни тежести. Oxford Economics използва иконометричен модел, който свързва промените в химическата конкурентоспособност към тези потенциални причини и установи, че и научно-изследователския сектор, и цените на енергията, и обменният курс, всички те имат силни количествени връзки със конкурентоспособността. По-високите разходи за труд са свързани с понижаване на конкурентоспособността, но количественият ефект не е голям.

За ЕС най-впечатляващото наблюдение е, че по-голямата част от подкопаването на конкурентоспособността на износа от началото на 2000 г. се дължи на подсектор нефтопродукти. В известен смисъл това не е изненадващо: нефтопродуктите представляват една трета от общия химически износ извън ЕС, цифра, която нараства до 50%, ако включим полимерите. Спадът в глобалния дял на износа на нефтопродукти е много по-тежък, отколкото на химическия сектор като цяло: до малко над 20% от пика от повече от 40% в началото на 2000 г.

то от спада в пазарния дял се дължи на забавяне на динамиката на растежа на пазарите на дестинация (линията, показваща очакван пазарен дял на базата на динамиката на структурен растеж спада приблизително успоредно с действителния пазарен дял). Но оттогава почти целият спад в пазарния дял се дължи на отлив на конкурентоспособността - вероятно задвижен от по-ниски цени на енергията и суровините на места като САЩ и Саудитска Арабия. Подобни тенденции са налице, макар и в по-малко драматична степен при полимерите, чиито глобален пазарен дял на износа намалява от 17% в началото на 2000 г. до 13% през 2012 г. Огромният инвестиционен бум на нефтопродукти в САЩ, който се очаква да бъдат предназначени главно за вътрешния и азиатските пазари, ще се отрази в бъдеще на износа на нефтопродукти на ЕС към тези региони, но това би могло да означава, че производството на нефтопродукти в Близкия Изток все повече ще бъде насочено към най-близкия си пазар - Европа, когато производството на основни химикали на Китай е изградено и действащо.

5. Какво може да направи Европа за да обърне описаните тенденции?

Резултатите от анализа предоставят факти в подкрепа на две хипотези за химическата конкурентоспособност:

- бумът на шистов газ в САЩ е подобрил конкурентоспособността на производителите от САЩ (особено в секторите нефтохимикали и полимери) в сравнение с европейските страни и Япония;
- иновационните продукти и производствени процеси са решаващ фактор за постигане на по-голяма стойност за клиента, за да компенсират високите разходи в развитите страни.

Има възможност за големи иновации за растеж в Европа през следващото десетилетие, с обещаващи перспективи в няколко химически сегмента. Устойчивите технологии предлагат най-добрата възможност за пробив на иновациите, като леки автомобили в транспорта, съхраняване на енергията, технологии за избягване на CO₂ и неговото улавяне и съхранение. Налице са възможности за минимизиране на използването на ограничени ресурси като вода, както и нови начини за синтез и платформени технологии, като превръщането на въглища в течности, биотехнологиите и нанотехнологиите. Предизвикателство остава намирането на приложения и иновации в точки по цялата верига на добавената стойност. На първо място налице е висока степен на технологична и бизнес-казус несигурност. Второ - съществува допълнителна необходимост за благоприятна регулаторна рамка, която признава ролята на индустрията по цялата верига на добавената стойност, подпомага подготовката на бъдещите учени и инженери и помага интегрирането на научните изследвания и иновации в цяла Европа сред секторите.

Иконометричните резултати позволяват анализ на сценарий, чрез който алтернативни допускания за бъдещото развитие на факторите за развитие в ЕС показват подразбираща се промяна на конкурентоспособността на износа и следователно на неговия пазарен дял.

По отношение на степента, едно намаляване на европейските цени на енергията ще осигури в краткосрочен план силно изразен тласък на конкурентоспособността. Насърчаването на повече

дейност е също от огромно значение, за да се поддържат способността и да се формира основата за дългосрочен растеж в сектора. Взеи заедно, двете имат потенциал да спрат трайния спад на пазарния дял на химическия износ от последното десетилетие, да добавят € 35 милиарда към БВП на ЕС и създадат повече от половин милион нови работни места през следващите 15 години.

6. Заключение и препоръки

Някои тенденции без съмнение са налице. Преместването на производството в Азия и съответния висок ръст на производство на химикали там, застаряването на населението в Европа и преминаването на производството на нефтопродукти към страни богати на ресурси са няколко примера. Всички те сочат намаляващ дял на химическата промишленост базирана в Европа в глобалните продажби. В абсолютно изражение производството може да продължи да расте, но единствено с по-бавни темпове.

Проучването на Oxford Economics показва, че по-голямата част от това забавяне се дължи на намаляването на конкурентоспособността, а не на бавно развиващи се експортни пазарни дестинации. Заедно с тези външни тенденции има допълнителен натиск, идващ от вътрешността на Европейския съюз. Силно амбициозното законодателство в областта на здравето, климата и околната среда ускорява влошаването на конкурентоспособността на европейската промишленост. Ако вътрешните европейски политики продължават да допринасят към съществуващите неблагоприятни глобални тенденции, конкурентоспособността на европейската промишленост неизбежно ще пострада още повече. Но ако тези локални фактори могат да бъдат променени, ще има повече възможности индустрията да инвестира в Европа и по този начин да допринесе за растежа и работните места.

Какво може да направи Европа, за да подобри конкурентоспособността и сигурността на растежа, заетостта и иновациите?

Cefic подкрепя целта на Комисията промишлената дейност да участва с 20% от БВП до 2020 г., която следва да се разглежда по-скоро като препоръчителна, отколкото абсолютна цел. Мащабът на задачата не трябва да се подценява. Днес промишлеността допринася 15% към БВП, а инвестициите в промишлеността са в упадък. Поради намаляване на инвестициите в първичното производство Европа губи позиции по отношение на технологичните възможности и съществуващите европейски вериги на стойността са изложени на риск.

Европейската промишленост трябва да се конкурира на световните пазари. Ако трябва по-горните тенденции да се променят е нужно европейските власти да гарантират, че всички политики и инициативи на ЕС се съобразяват изцяло и съответстват на целта за увеличаване на глобалната конкурентоспособност.

Cefic счита следните политики като особено важни за повишаване на конкурентоспособността на химическата промишленост:

1. Координирана и конкурентна енергийна политика

Химическата промишленост е енергийно-интензивен сектор конкуриращ се в световен мащаб. Всичко, което повишава разходите за енергия в Европа в сравнение с нашите конкуренти оказва голямо влияние върху конкурентоспособността.

за да се стреми да осигури надеждни доставки на енергия и могат да допринесат за тази цел:

- Изграждане на единен европейски енергиен пазар.
- Осигуряване на ефективна конкуренция между доставчиците.
- Премахване на наложените от политиките данъци и такси за промишлените потребители на енергия.
- Намаляване на разликите в разходите за енергия между държавите-членки.
- Мерки за улесняване на инвестициите в енергийната ефективност.
- Разработване на всички възможни вътрешни и вносни възможности чрез бързо проучване и диверсификация на доставките
- Шистовият газ е основен потенциален източник на суровини, както и енергия за нашата индустрия. Неговото отговорно проучване и производство в Европа трябва да бъде ускорено.

2. Отговорна политика за климата

Твърде често политиката на ЕС за климата преследва своите цели с мерки, които са в противоречие с целта на надеждни и конкурентни енергийни доставки. Целта на една конкурентоспособна и нисковъглеродна икономика не трябва да се преследва "на всяка цена", и не може да бъде постигната чрез по-малка конкурентоспособност на европейската икономика. Следователно политиката за климата трябва:

- да бъде пренасочена към осигуряване на надеждна енергия на конкурентни цени с ниски въглеродни емисии, и далеч от мерки, които увеличават разходите за енергия и намаляват конкурентоспособността на Европа.
- пазарни инструменти за реформи за хармонизиране на политиката за климата с цел надеждни и конкурентни енергийни доставки.
- да се избягват едностранни мерки и да има стремеж към глобално решение, така че политиката да не изкривява конкуренцията между ЕС и икономиките на трети страни.

3. Политика в областта на иновациите

Посрещането на многобройните предизвикателства, пред които са изправени европейските общества ще изисква иновации и инвестиции в създаването на нови неща и създаването им по различен начин. Тези предизвикателства ще изискват по-съществена и целенасочена иновационна политика. В тази връзка:

- Прилагане на Хоризонт 2020 и стратегията за развитието на главните базови технологии.
- Насърчаване на включването на интересите на ЕС в националните научно-изследователски програми: ЕС трябва да натрупа критична маса, за да успее в глобалната конкуренция; индивидуалните научно-изследователски стратегии страна по страна и трябва да бъдат координирани и да се допълват взаимно.
- Създаване на конкурентоспособна европейска производствена политика: ЕК и държавите-членки трябва да използват обществената подкрепа за инициативи в областта на обществените предизвикателства (като интелигентни градове) и за създаване на нови пазари за производство (материали и т.н.)
- Увеличаване на публичните и частните инвестиции в по-близки до пазара проекти с общоевропейско въздействие: В момента други региони в света инвестират 18% от

ните научни изследвания, а останалата част в областта на
учва в ЕС. ЕС трябва да вземе решение за своята стратегия:
или жънене на ползите от него за да ги превърне в

европейски растеж.

- Увеличаване на инвеститорите и на общественото доверие в новите технологии: Европейската комисия трябва да насърчава интегриран подход за ползите и рисковете от новите технологии, за да се увеличат инвестициите и повиши общественото одобрение.

4. Законодателна стабилност и последователност

ЕС е силно регулирано общество и високите разходи за спазване на нормативната уредба са бреме върху конкурентоспособността на промишлеността. Тази цена се повишава от честите промени в нормативната уредба, които увеличават разходите, и с които се въвежда несигурност и "риск за инвеститорите", като по този начин се пречи на инвестициите и създаването на работни места. Необходима е съгласувана законодателна рамка за химическата промишленост. Това ще изисква:

- фокус върху регулаторната ефективност, тоест постигането на регулаторната цел на възможно най-ниски разходи за привеждане в съответствие.
- За това е необходим подобрен процес на оценка на въздействието, който включва системното прилагане на "изпитване на конкурентоспособността", както и прилагането на процеса на "проверка на годността", с цел подобряване на качеството и съгласуваността на съществуващото законодателство.
- стабилна регулаторна рамка, както и избягване на честите законодателни промени, които да увеличават разходите и създават несигурност (напр ETS и Директива за възобновяеми енергия).
- REACH е референтно законодателство за химикалите в Европа. Правилното прилагане на REACH е основен приоритет. Разходите за съответствие с REACH трябва да бъдат разгледани и други национални и европейски законодателни инициативи следва да бъдат съобразени с тази цел.
- възможните рискове, свързани с всяка иновация трябва да бъдат оценени и ефективно управлявани, но прекомерно прилагане на принципа на предпазните мерки не трябва да възпрепятства тяхното развитие.

5. Отворени пазари

Химическата промишленост е конкурентоспособна в световен мащаб и е зависима от свободната търговия и отворените пазари, както за суровини, така и като възможност за реализация на своите продукти. Индустрията все повече разчита на тясно свързани помежду си групи, които от своя страна участват в глобалните вериги на стойността. Ето защо ние силно подкрепяме:

- По-нататъшно либерализиране на търговията на многостранно равнище чрез кръга преговори от Доха и по-специално с помощта на едно амбициозно споразумение за либерализация на химическите тарифи.
- Споразумения за свободна търговия между Европа и основните търговски партньори (особено със САЩ и Япония). Всички споразумения на ЕС за свободна търговия следва да включват разпоредби, гарантиращи неограничен достъп до енергийни ресурси и суровини.

е също от огромно значение за повишаване на
ора на химикалите.

по-нататъшно развитие на големи, отворени и взаимосвързани пазари.

6. Достъп до суровини

Химическата промишленост одобри Стратегията на ЕС за минералните суровини (редки метали и други минерали). Освен това химическата промишленост е тясно свързана с развитието на биоикономиката. За да се развие пълният потенциал на биоикономиката на ЕС ще са нужни:

- политики, базирани на сериозни научни изследвания и надеждни данни.
- достъп до суровини на биологична основа на световни пазарни цени.
- достъпът до суровини на биологична основа трябва да следва принципа на каскадно свързване на приоритетите, за да се постигне максимална стойност от този оскъден ресурс.
- търговските споразумения трябва да съдържат силни разпоредби по отношение на изкривяващи практики за суровините.

6. Умения и мобилност

Поради застаряването на населението нашата индустрия е изправена пред голяма и нарастваща нужда за привличане на нови таланти в областта на химията. За да допринесе за постигането на това:

- ЕС трябва да засили подкрепата си за инициативи, които да насърчават младите хора да изберат STEM образование (наука, технологии, инженерни науки и математика).
- ЕС трябва да приложи изцяло Единния пазар на работни места.
- Правилата за преразпределението на работници в рамките на ЕС трябва да бъдат направени по-гъвкави.

7. Първокласна логистика

Окрупняването на европейското производство и увеличаването на междусистемните връзки между производствени съоръжения означава, че конкурентоспособността е все по-зависима от транспортната инфраструктура на ЕС. Политиката на ЕС следва да:

- Насърчава по-нататъшни инвестиции в ефективни канали за превоз на товари (железници, пристанища и вътрешните водни пътища) до и през Централна, Южна и Източна Европа.
- Развива европейската железопътна инфраструктура в съответствие с нуждите на производствените обекти и да се гарантира осигуряване на адекватно обслужване на индустрията (напр. единични вагони услуги).